

IZLOŽBA BOYDELLOV SHAKESPEARE – ZBIRKA ILUSTRACIJA SHAKESPEAREOVIH DJELA POZNATIH BRITANSKIH UMJETNIKA S KRAJA 18. STOLJEĆA, DONACIJA BORISA BARANOVIĆA BAILA

IM 38 (1-2) 2007.
POGLEDI, DOGAĐAJI, ISKUSTVA
VIEWS, EXPERIENCES, EVENTS

MARINA LAMBAŠA □ Muzej grada Šibenika, Šibenik

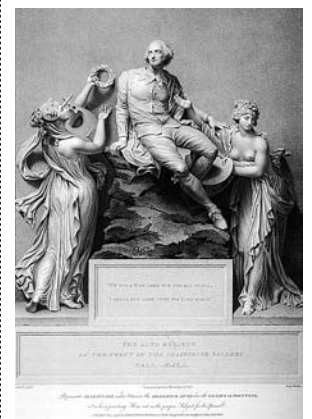
sl. 1. H. Fuseli, I. P. Simon: *MIDSUMMER-NIGHTS'S DREAM. ACT IV. SCENE I.*

sl. 2. I. Banks, B. Smith: *THE ALTO RELIEVO.*

U izložbenom prostoru Muzeja grada Šibenika od 13. ožujka do 29. travnja 2006. prezentirana je zbirka grafika nastala na prijelazu iz 18. u 19. st. u Velikoj Britaniji koje ilustriraju djela Williama Shakespearea. Boydellov Shakespeare pod inventarnim brojem 3918 ima izuzetno važno mjesto u Grafičkoj zbirci Muzeja grada Šibenika. U posjedu je Muzeja od 2003. g., a dar je prof. Borisa Baranovića Baila, koji je svojim brojnim dosadašnjim donacijama izuzetno obogatio muzejske funduse. *A Collection of prints, from pictures painted for the purpose of illustrating the dramatic works of Shakspeare, by the artists of Great-Britain* mapa je bakroreza u izdanju Johna i Josaiha Boydella iz 1805. g.

Alderman John Boydell, bogati engleski izdavač i mecena umjetnosti, zamislio je osnovati *Englesku školu povijesnog slikarstva* prema djelima velikoga nacionalnog idola Williama Shakespearea. Stotinu grafičkih listova predstavljenih na izložbi završetak su velikog projekta nazvanog *Boydellov Shakespeare*, započetoga otvorenjem *Shakspeare Gallery* 1789. g. Bila je to galerija slika koje su ilustrale Shakespeareove dramske tekstove za koje je Boydell angažirao 37 najboljih engleskih umjetnika. Cijeli je projekt procijenjen na više od 100 000 funti, što je za to vrijeme bilo pravo bogatstvo. Za Galeriju je naručeno i izvedeno 167 slika koje će kasnije biti prenesene u grafički medij. U slikama Shakespeareove galerije uočavamo različite utjecaje koji nam predočuju konfuznost umjetnosti na prijelazu iz 18. u 19. st., između neoklasicizma i romantizma, s elementima fantastike i mistike koji su najizraženiji u djelima Henryja Fuselija.¹

Svojim opsegom projekt je jedinstven u svjetskim razmjerima, a neusporediv je s bilo kojim drugim privatnim angažmanom u svijetu umjetnosti do tada. Koristeći se skraćenicom Shakespeareova imena *Shakspeare*, Boydell svoj projekt približava svim društvenim slojevima. Iako možda nije uspio u osnivanju škole povijesnog slikarstva, popularizirao je umjetnost, te je umjetnicima omogućio maksimalnu slobodu eksperimentiranja. Slab financijski rezultat prisililo je Johna Boydella da 1804. g. zatvori Galeriju. Sve su slike rasprodane na aukciji i većini se zagubio svaki trag, tako da cijelu zbirku Galerije možemo vidjeti samo u grafičkim otiscima napravljenima prema slikama.²

1 O umjetnosti Henryja Fuselija više u: *Füssli pittore di Shakespeare - Pittura e teatro 1775 - 1825*, Milano, 1997.

2 O povijesti i kronologiji Shakspeare Gallery vidjeti: A. E. Santaniello, *The Boydell Shakespeare Prints*, New York, 1979.

sl. 3. H. Fuseli, I. P. Simon: *TEMPEST. ACT I. SCENE II.*

sl. 4. H. Fuseli, J. Caldwell: *MACBETH. ACT I. SCENE III.*

sl. 5. B. West, W. Sharp: *KING LEAR. ACT III. SCENE IV.*

sl. 6. H. Fuseli, R. Thew: *HAMLET. ACT I. SCENE IV.*

Boydellov ambiciozni projekt osnivanja nacionalne škole povijesnog slikarstva sastojao se isto od izdavanja grafičkih mapa prema slikama iz Galerije. To veliko izdanje, predstavljeno izložbom, kolekcionarsko je *atlas folio* izdanje s grafikama nastalim prema velikim slikama iz Galerije, a ilustrira 36 Shakespeareovih dramskih tekstova.

Mapa se sastoji se od 100 grafičkih listova nastalih u vremenu od 4. lipnja 1790. do 1. prosinca 1804., a u prodaju su pušteni sljedeće godine. *King George III, The Alto Relievo* i *The Infant Shakespaere* dodani su na početku mape, tako da prvi svezak ima 48 grafičkih listova, dok su *Queen Charlotte* i *Shakespeare with Tragedy and Comedy* dodani uz naslovni list drugog sveska, koji ukupno ima 52 lista.

Konzervacija i restauracija mapa obavljena je u Središnjem laboratoriju Hrvatskoga državnog arhiva, pri čemu su grafički listovi izvađeni iz korica i zasebno restaurirani.

U radu na tom izvanrednom izdanju bili su angažirani najbolji umjetnici Velike Britanije (32 slikara i 30 grafičara) što omogućuje uvid u vrijeme u kojemu je djelo nastalo. Kvalitetom se ističu djela sir Joshue Reynoldsa, Georgea Romneya, Benjamina Westa te Henryja Fuselija, najvećeg slikara shakespearejanskih tema. Uspjela su djela vizije esencijalnog Shakespearea, vizije oslobođene ograničenja stila koje karakterizira realnost Shakespeareovih likova te vjerno prenošenje složene emocionalne strukture njegovih scena.

Tiskar ovog *atlas folio* izdanja, koje je bilo tiskarsko, tipografsko i tehnološko dostignuće, bio je William Bulmer, iskusni i provjereni suradnik Johna Boydella. Među 30 kvalitetnih grafičara koje je Boydell zaposlio u izradi tih 100 grafičkih listova kvalitetom se izdvajaju Francesco Bartolozzi i Luigi Schiavonetti. Bakrorezi su napravljeni tehnikom punktiranja, u kombinaciji s linearnom metodom, što je karakteristično za englesku grafiku 18. i 19. st.

Izloženo kolekcionarsko izdanje grafika prema Shakespeareovim dramskim tekstovima jedinstven je uvid u kulturno-povijesne mogućnosti i ambicije Velike Britanije s kraja 18. st. Glorificirajući velikog barda, ide u potragu za tradicijom te se okreće prema povijesnom slikarstvu. Monumentalna produkcija za koju je John Boydell stvorio novu tipografiju, tvornicu tinte i izdavačku kuću, pobudila je zanimanje široke javnosti, a zaintrigirala je i mnoge povjesničare umjetnosti. Angažiranje najboljih umjetnika Velike Britanije u ilustriranju cjelokupnoga dramskog opusa Williama Shakespearea rezultiralo je jednim od najuspješnijih projekata u povijesti izdavaštva.

A Collection of prints, from pictures painted for the purpose of illustrating the dramatic works of Shakspeare, by the artists of Great-Britain, predstavljen na ovoj izložbi, važan je isječak engleske povijesti umjetnosti. Umijeće

slikara, grafičara i tiskara nadmašeno je genijalnošću izdavača, idejnog začetnika i organizatora, velikog pokrovitelja umjetnosti Johna Boydella. Prezentirana grafička mapa, dva cjelokupna sveska, raritet je u svijetu, što dodatno obogaćuje Grafičku zbirku šibenskog muzeja, a publici daje jedinstven i zanimljiv uvid u Shakespeareova djela i britansku umjetnost. To iznimno vrijedno izdanje čuva se i izlaže u Muzeju grada Šibenika zahvaljujući našem sugrađaninu i donatoru Borisu Baranoviću Bailu.

Prijevod Shakespeareovih tekstova, *Sabrana djela Williama Shakespearea*, u prijevodu Mate Marasa, Matica hrvatska, Zagreb, 2006. 2007.

Primljeno: 17. srpnja 2007.

sl. 7. J. Northcote, W. Skelton: *KING RICHARD THE THIRD. ACT IV. SCENE III.*

A COLLECTION OF ILLUSTRATIONS OF THE WORKS OF SHAKESPEARE BY WELL-KNOWN BRITISH ARTISTS OF THE END OF THE 18TH CENTURY, THE BORIS BARANOVIĆ BAILO DONATION

Boydell's Shakespeare, under the title *A Collection of Prints, from Pictures Painted for the Purpose of Illustrating the Dramatic Works of Shakespeare, by the Artists of Great Britain*, is an album of prints published by John and Josiah Boydell in 1805, and it is a gift of our fellow-townsmen Mr. Boris Baranović Bailo.

John Boydell, a rich English publisher and a patron of the arts, had the idea of organizing an English school of history painting based on the works of William Shakespeare and therefore he founded the *Shakespeare Gallery*. The graphic album presented in this exhibition was created according to the big pictures from the Gallery, and it illustrates 36 dramatic works of Shakespeare. The album consists of 100 prints created between June 5, 1790 and December 1, 1804. The 32 best British painters were engaged in the creation of this extraordinary publication, the most important works in which are by Sir Joshua Reynolds, George Romney, Benjamin West and Henry Fuseli, the greatest painter of Shakespearean themes. Francesco Bartolzzi and Luigi Schiavonetti are outstanding for their quality.

Boydell's Shakespeare is an opportunity for the Croatian public to get an insight into the painting and graphic art of Great Britain in the 18th century and into the dramatic works of William Shakespeare, giant of world literature, at the same time.